beker des lijdens hem gereikt zag, de vreeze des doods hem omving en zijn ziel »geheel bedroefd werd tot den dood toe«.

—

Niet elk ontroerd worden van het hart wordt daarom door Christus afgekeurd. Er is een heilige ontroering van de ziel, wanneer we als Mozes geroepen worden op den berg om den Almachtige te ontmoeten. Er kan een ontroering van vreugde wezen, wanneer God met Zijn vriendelijk licht schijnt op ons pad. Het hart kan ontroerd worden van medelijden bij het zien van anderer leed en rouw. Zelfs het ontroerd worden door vrees voor bang gevaar, dat ons dreigt, of voor een smartelijk verlies, dat ons te wachten staat, is op zichzelf niet verkeerd. En wat was dan natuurlijker, dat dan ook het hart van Jezus discipelen ontroerd werd, toen zij van de lippen van den Meester, dien zij zoo innig liefhadden, het vernamen, dat dit de laatste maal was, dat ze met Hem aan den maaltijd hadden aangezeten, dat Hij nu hen verlaten ging en zij, zooals Thomas zoo diep weemoedig het klaagde, niet wisten waarheen.

En toch is het dát ontroerd worden, dat Christus bij Zijne discipelen tegen wil gaan en waartegen ook wij, wanneer het ons overvalt, in Zijne kracht hebben te kampen. Het is niet het ontroerd worden zelf, omdat we scheiden moeten van wat ons lief is of omdat de Dood ons nadert en oproept voor Gods troon, maar het zóó ontroerd worden van het hart, dat we, gelijk Christus zelf in vs. 27 het nader uitlegt, verzaagd worden, d. w. z. dat de vrees en angst ons overmant en daardoor het geloofsvertrouwen op God wijkt. En het beste medicijn, dat Christus tegen die krankheid van het hart ons geeft, is daarom, dat Hij Zijn jongeren toeroept: Gelooft in God, gelooft ook in Mij. Want het zóó ontroerd worden van ons hart vindt altoos zijn oorzaak in de kleinheid van ons geloof. Ware er meer geloofsvertrouwen geweest in onzen God, dan zou ons hart ook niet zoo ontroerd zijn geworden.

Alleen maar, en daarin juist schuilt de moeilijkheid, er is ook hier wisselwerking tusschen oorzaak en gevolg. Al is dat kleingeloof de oorzaak van de ontroering, die ontroering zelf maakt het zoo moeilijk om weer tot het geloof te komen.

Want het is met het hart, om nog eenmaal op dat beeld terug te komen, als met het zoo licht bewegelijke watervlak van het meer. Wanneer dat watervlak rustig en kalm is, dan wordt het vanzelf een spiegel, waarin klaar en helder de hemel weerkaatst, dan wordt het water als met gouden lichtglans doortogen, dan is het meer het open oog der Schepping Gods. Maar als de stormen opsteken en zij de golven voortzweepen, dan breekt het spiegelbeeld, dan kan de hemel zich niet meer in het meer weerkaatsen, dan dringen de lichtglanzen niet meer in de diepte door, dan ziet ge alleen de wilde onstuimige baren en welt uit de diepte modder en slijk op.

En gaat het zoo niet ook met ons eigen hart?

Zal daarbinnen in onze ziel de hemel weerkaatsen, zal het liefelijk aangezicht van onzen God door ons aanschouwd worden, zal het wondere licht Zijner genade de ziel doordringen, dan moet dit hart eerst tot rust komen, stil worden, gelijk de Psalmdichter zegt, als het gespeende kind. Maar zoolang dat niet zoo is, zoolang de stormwinden de wateren der ziel doen opbruisen, het hart geroerd, geschokt, bewogen, voortgejaagd worden door die al te heftige aandoeningen, blijft het aangezicht Gods voor ons schuil. En hoe zal dan het geloof weer opwaken, dat alleen den vrede en rust ons herschenken kan?

Er is maar één uitweg.

Dat we tot Hem zelf gaan, die ons toeroept: uw hart worde niet ontroerd, maar die ook alleen de macht heeft; het bleek op Gennesareth's meer; om den storm tot zwijgen en de ontroerde wateren tot rust te brengen Zoo heeft hij immers gedaan voor Zijn jongeren, toen die felle ontroering bij de gedachte aan Christus' heengaan zich van hun hart had meester gemaakt. Want was het niet als een uitgieten van olie op de onstuimige wateren hunner ziel, toen Hij zeide, dat Hij heenging, niet om hen te verlaten, maar om plaats voor hen te bereiden en dat Hij den Heiligen Geest als trooster hun zenden zou. En zooals Hij dit toen deed, wil hij het ook nu doen uit Goddelijk erbarmen, wanneer het gebed uit het fel ontroerde hart maar opstijgt tot Hem, die alleen onze Helper en Verlosser zijn kan. En dan luikt vanzelf het geloof weer op in de ziel, omdat het aangezicht Gods in Christus weer door ons wordt gezien.

Dr. A. K.

Amsterdam, 29 Oct. 1920.

De week van 20 October is een week van feestvreugde geweest, niet alleen voor de Vrije Universiteit zelf, die toen haar veertigjarig bestaan mocht herdenken, maar ook voor haar studenten, die dit achtste lustrum met luister hebben gevierd.

Niet dat de feestvreugde ditmaal onvermengd was. De droeve berichten uit Den Haag, die spraken van een plotselinge verergering in den toestand van Dr. A. Kuyper, den Stichter onzer Hoogeschool, wierpen een donkere schaduw op den blijden feestdag. En evenzoo werd de afwezigheid van Prof. Bavinck, wiens sleepende krankheid nog altoos ernstige zorg inboezemt, smartelijk gevoeld.

Maar al was de feesttoon daardoor ietwat gedempt, al kon het lied niet uit zoo volle borst weerklinken, er was toch behoefte om uiting te geven aan de dankbare vreugde, die het hart vervulde, nu onze Hoogeschool veertig jaar had bestaan. De vrienden der Vrije Universiteit boden aan heeren Directeuren een feestgave aan, die hartelijk welkom was, nu de uitbreiding der Universiteit en van het toenemend aantal studenten, de behoefte aan finantieelen steun dubbel deed gevoelen. Het Lokaal Comité van Amsterdam, dat zich zeer actief toonde, had ditmaal niet alleen voor den bidstond gezorgd, maar ook dat na afloop daarvan een gezellig samenzijn plaats vond in het feestgebouw Bellevue, waar Ds. Rullmann met zijn rijke historische kennis, 't diep ophalend van Bilderdijk af, een schat van bijzonderheden vertelde over 't ontstaan en de levensgeschiedenis onzer School. Bovendien werden degenen, die voor deze gelegenheid waren overgekomen, nog in de gelegenheid gesteld het physiologisch laboratorium van Prof. Buytendijk te bezichtigen en enkele voorname gemeentelijke inrichtingen zooals, de electriciteitscentrale, de telefooncentrale en de vuilverbranding. Een bezoek aan het Universiteitsgebouw onzer Hoogeschool was wijselijk maar niet op het program geplaatst. Zulk een bezoek zou alleen den indruk hebben gemaakt van de armoedige huisvesting onzer School en de feeststemming hebben bedorven.

Maar niet alleen het Lokaal Comité, ook onze studenten hebben zich op lofwaardige wijze ingespannen om luister aan dit feest bij te zetten. En het kan niet anders getuigd worden, dan dat dit hun op uitnemende wijze gelukt is. Al heeft schrijver dezes door de droeve omstandigheden in Den Haag zelf deze studentenfeesten niet kunnen bijwonen, toch heeft hij van alle zijden niet anders dan met lof over deze feesten hooren spreken. Er was een geestdriftige stemming, er was bezieling, maar de feestvreugde sloeg nooit in losbandigheid of brooddronkenheid over.

Slechts één ding heeft in breederen kring, schijnt het, aanstoot gegeven, nl. dat op den laatsten dag van het feest door de studenten een tooneelstuk is opgevoerd. En waar van meer dan eene zijde ons hierover klachten bereikten en men daarin zelfs een zeer veeg teeken zag voor onze Universiteit en voor den geest der studentenwereld, is het wellicht goed hierover publiek ons uit te spreken.

Voorzooverre deze critiek raakt het opvoeren van een tooneelstuk door studenten zelf kunnen we met deze critiek niet meegaan. *De Heraut* heeft reeds meermalen er op gewezen, dat de Gereformeerde zede wel zeer ernstig zich verzet tegen het bijwonen van het *publiek tooneel*, maar dit nooit gedaan heeft tegen wat men oudtijds noemde de »ludi scholares«, d.w.z. het opvoeren van tooneelstukken door studenten. Ze vonden aan de Hoogeschool te Geneve in Calvijn's dagen plaats; ze waren in zwang aan alle Gereformeerde gymnasia en Universiteiten; ze behoorden tot de oefening in de kunst van declameeren.

Deze onderscheiding nu tusschen het publiek tooneel en deze studenten-opvoering van tooneelstukken is niet willekeurig. De Gereformeerden hebben nooit de dramatische kunst als zoodanig afgekeurd of veroordeeld. Zelf Voetius, de strengste onder onze puriteinen, heeft dit niet gedaan. Het bezwaar onzer Gereformeerde vaderen gold niet de dramatische kunst, maar het *publiek tooneel*, om de ernstige gevaren die uit zedelijk oogpunt aan het publiek tooneel verbonden zijn. Het publiek tooneel loopt niet alleen gevaar, waar hier acteurs optreden, die heel hun leven aan deze kunst wijden, het karakter te vervalschen van deze spelers, die telkens in een andere rol zich moeten inwerken, maar evenzeer, omdat het zonder den steun van het publiek niet bestaan kan, zich naar den valschen smaak van het publiek te moeten schikken en stukken op te voeren, wier inhoud zedelijk slecht en wier strekking verderfelijk is. Maar deze bezwaren bestaan bij een studenten-opvoering *in besloten kring* niet. Hier heeft men geen vaste acteurs. En in de keuze van het stuk is men geheel vrij. Dat er ook aan zulk een liefhebberijtooneel daarom wel gevaren verbonden zijn, ontkennen we niet en is ook nu wel gebleken. Maar wie, omdat hij het tooneel en heel de dramatische kunst als zondig veroordeelt, ook zulke studenten-opvoeringen verkeerd acht, neemt een standpunt in, dat nooit door onze Gereformeerde vaderen is ingenomen en ook door ons niet ingenomen wordt. In dat opzicht achten we de critiek, die is uitgebracht, onjuist.

Maar even beslist als wij het opnemen voor deze ludi scholares, spreken we ook uit, dat het karakter van zulk een schooluitvoering dan ook zuiver moet gehandhaafd worden en elke schijn zelfs moet vermeden worden, alsof een publieke tooneeluitvoering gegeven wordt; en in de tweede plaats, dat de inhoud van zulk een op te voeren stuk dus in geen enkel opzicht in strijd mag wezen met de hooge eischen, die de Christelijke zedelijkheid stelt. En in dit opzicht is de critiek niet geheel onjuist geweest.

Wat den eersten genoemden eisch betreft, hebben de studenten door al te publieke annonceering metterdaad den schijn gegeven alsof het om een publieke uitvoering te doen was. Dat is onvoorzichtig geweest. Want meer dan schijn was dat toch niet. De opvoering geschiedde in een besloten lokaal; de toegang was alleen open voor de leden van hun corps en enkele genoodigden; entreegelden werden niet gevraagd.

Ernstiger bezwaren bestaan er echter met het oog op den tweeden genoemden eisch. Niet dat het stuk op zich zelf een slechte of onzedelijke strekking had, al zou men op grond van Deut. 22 : 5 misschien tegen de daarin voorkomende travesti wel bezwaar kunnen maken. Maar een poging om tegenover de laagstaande en door en door wereldsche tooneelkunst een stuk te stellen van hooger kunstwaarde en nobeler strekking, was de opvoering van dit stuk zeker niet. Het moge juist zijn, dat de opvoering van klassieke stukken zulke hooge eischen stelt, dat daaraan door deze liefhebbers niet te voldoen was en dat een tragedie of drama bij den aard van dit feest niet zou gepast hebben, toch waren er wel andere en betere stukken te vinden geweest dan deze zeker niet hoogstaande scherts.

Maar al erkennen we, dat in deze beide opzichten voor critiek aanleiding was, en al zijn we zelfs dankbaar, dat deze critiek zich openlijk uitte, toch overschrijde deze critiek op haar beurt de juiste maat niet. Natuurlijk zou het al zeer onbillijk wezen om de Vrije Universiteit als zoodanig aansprakelijk te stellen voor wat hare studenten doen. Heel de regeling van dit studentenfeest is van de studenten uitgegaan en niet één der Hoogleeraren is daarbij geraadpleegd. En evenmin mag uit dit ééne feit te veel worden afgeleid voor den geest, die onze studenten beheerscht. Al was er een afglijding, die ook wij betreuren, ze geschiedde meer uit onbezonnenheid dan uit opzet. Het beste bewijs is wel, dat de studenten zelf ons verzocht hebben openlijk mede te deelen, dat het hun leed doet tot deze critiek aanleiding te hebben gegeven. Calvijn heeft, toen ook in zijn dagen de studenten iets gedaan hadden, dat niet geheel door den beugel kon en daarop zeer strenge critiek viel, tot hun verontschuldiging geschreven, dat studenten nog jong zijn en men de dwaasheden der jeugd hun niet al te ernstig aanrekenen moet.

En gelukkig mag er aan toegevoegd worden, dat dit de eenige wanklank was. Overigens is het feest op uitnemende wijze geslaagd en komt aan de commissie, die dit feest bereidde, alle lof toe. En het getuigt van den goeden geest, die in onze studentenwereld heerscht, dat zulk een studentenfeest, dat zoo licht ontaarden kan, aan onze Hoogeschool op zoo waardige wijze is gevierd geworden.

De overgang tot een anderen staat des levens.

Al zijn de besluiten, die de Generale Synode van Leeuwarden nam inzake de Belijdenis, het Catechetisch leerboek en de Liturgie wel de belangrijkste geweest, toch meene men daarom niet, dat de verdere arbeid der Synode voor ons kerkelijk leven van geen gewicht zou zijn geweest. Er is nog menige beslissing gevallen, die voor al onze kerken van beteekenis is. En al kunnen we niet op al die besluiten de aandacht vestigen, toch moge een enkele daarvan nog nader worden toegelicht.

En dan wijzen we in de eerste plaats op de uitspraak, die de Generale Synode gedaan heeft over Art. XII onzer Kerkenorde, d.w.z. over den overgang tot een anderen staat des levens. Het vraagstuk zelf is vroeger in de *Heraut* ampel en breed behandeld en daarom behoeven we op de beginselen, die hierbij ter sprake komen, niet uitvoerig in te gaan. Maar wel komt het er op aan, de aanleiding, die de Synode tot deze uitspraak bewoog en de beteekenis van hare beslissing in 't rechte licht te stellen.

De aanleiding school in de moeilijkheden, die zich vooral in den laatsten tijd meermalen voordeden bij de toepassing van dit Artikel. Er was geschil over de vraag, wat bedoeld was met de groote en gewichtige oorzaken, waarom zulk een overgang van een predikant tot een ander beroep geoorloofd was. En niet minder over de vraag, of aan zulk een predikant, die zijn dienst verliet, de naam en eere van een Dienaar des Woords met de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, kon worden gelaten. De Classis Haarlem en de Classis Leeuwarden hadden zich met bepaalde vragen en voorstellen desaangaande tot de Synode gewend. En daarbij kwam, dat de Synode ook voor een concreet geval geplaatst werd, daar Prof. Dr. A. A. van Schelven, die naar Art. XII verlof had gevraagd en gekregen om den kerkedienst te verlaten, toen hij tot hoogleeraar aan de Vrije Universiteit benoemd werd, zich bij de Synode beklaagde, dat de Classis Middelburg hem het radicaal van predikant had ontnomen.

De Generale Synode heeft echter, waar zij aldus voor dit vraagstuk geplaatst werd, wijselijk niet besloten, ook al werd dit van haar gevraagd, om een opsomming te geven van de oorzaken die zulk een overgang tot een anderen staat des levens wettigen kunnen. Niet alleen kon zij dat niet, omdat het leven veel te gevarieerd is, maar zij wilde het ook niet, omdat daarmede de Kerken belast zouden worden met een bundel reglementen, die de vrijheid der Kerken zouden belemmeren. De Kerken zelf hebben elk geval afzonderlijk te beoordeelen en te toetsen. Maar wel heeft de Synode, waar in de laatste tijden meermalen al te lichtvaardig van dit artikel gebruik was gemaakt om den predikdienst te verlaten en de Classes daarbij niet altoos streng genoeg de wacht hadden gehouden, nogmaals uitdrukkelijk uitgesproken, welke *regelen* in Art. XII lagen opgesloten en de handhaving dier regelen aan de Kerken op 't hart gebonden. Die regelen zijn vooreerst, dat een predikant naar Gods Woord zich voor zijn leven lang aan het predikambt *verbindt* en dus het recht niet heeft om eigenmachtig zich aan dit ambt te onttrekken. En in de tweede plaats, dat een loslaten van dit ambt alleen geoorloofd is om zeer gewichtige oorzaken, waarover het oordeel niet aan den predikant, maar aan de Kerken staat. En al heeft de Synode niet een lijstje gegeven van deze groote en gewichtige oorzaken, toch heeft ze uitdrukkelijk verklaard, dat daaronder niet kan gerekend worden, dat een predikant, die naar zijn meening of zelfs naar het oordeel der Classis te weinig salaris ontving, naar een lucratiever betrekking wil overgaan, ook al heeft de Synode daarbij tegelijk er op gewezen, dat een gemeente, die door te weinig salaris te geven, zelf haar predikant als 't ware tot zulk een stap dreef, minstens evenveel schuld had. Maar het recht om deswege het ambt te verlaten, verklaarde de Synode, had zulk een predikant niet. Ook de Apostel Paulus heeft te kampen gehad met geldgebrek, omdat de gemeenten hem niet voldoende verzorgden, maar hij heeft daarom het ambt hem toebetrouwd niet verlaten, doch liever door eigen handenarbeid in zijn nooddruft voorzien. En in de tweede plaats heeft de Synode, ten einde beteren waarborg te hebben, dat de Classes in 't vervolg niet met Art. XII de hand zouden lichten, bepaald dat voortaan zulk een losmaking uit den kerkedienst alleen geschieden kan met goedkeuring van de deputaten der Particuliere Synode.

Veel moeilijker was de tweede vraag, of, wanneer zulk een predikant zijn ambt verliet, hem met zijn eervol ontslag tegelijk de bevoegdheid kon worden gelaten om 't Woord en de Sacramenten te bedienen. Er heerschte in dit opzicht in onze Kerken metterdaad grenzelooze willekeur. Vaste lijnen waren er niet. De eene Classis liet aan zulk een ex-predikant de bevoegdheid om 't Woord te bedienen, ook al ging hij tot een wereldlijk beroep over om geen andere motieven dan dat daarmede meer geld te verdienen was. Een andere classis daarentegen weigerde dit emeritaat weer, ook al bleek, dat er voor zulk een predikant wettige redenen waren om het predikambt te verlaten en al besliste voor zijn conscientie alleen, dat hij in zijn nieuwe betrekking de belangen van Gods Koninkrijk nog beter kon behartigen. Terwijl het eindelijk ook voorkwam, dat, al ontnam de Classis zulk een predikant zijn radicaal, ze tegelijk hem terug plaatste in den rang van candidaat tot den Heiligen Dienst en de bevoegdheid schonk om een stichtelijk woord te spreken.

De Generale Synode heeft aan deze willekeur een einde gemaakt door hare besluiten. Men moet er echter wel op letten, dat de conclusiën, die de Synode aannam en die door de pers zijn bekend gemaakt, niet los van het rapport mogen genomen worden, aangezien juist bij dit rapport de Synode haar instemming heeft uitgesproken met de grondgedachten, die daarin waren ontwikkeld. Het rapport zelf kan dus als de interpretatie gelden van de beslissing, die de Synode nam. En de Kerken, die geroepen worden over zulk een geval een beslissing te nemen, zullen wel doen met niet alleen op de eindconclusies te letten, maar ook op hetgeen in dit rapport wordt gezegd.

En dan is het duidelijk, dat de Generale Synode zooveel mogelijk dit behoud van de eer en naam van een Dienaar heeft willen beperken. Ze deed dit in de eerste plaats omdat ze overtuigd was, dat naarmate het behoud van den predikantsnaam en de predikantsrechten lichter mogelijk werd gemaakt, het gevaar ook grooter zou zijn, dat een predikant zijn ambt zou prijsgeven. De prikkel der conscientie zou daardoor verslappen. Wat deed het er toe, of men zijn ambt prijs gaf, wanneer men toch den titel van predikant kon blijven behouden en desverkiezend elken Zondag uit preeken gaan? Het lichtvaardig verlaten van het ambt zou daardoor in de hand worden gewerkt. Het is daarom vooral, dat de Synode de lijnen zoo strak heeft getrokken. Maar daarbij kwam in de tweede plaats, dat de Synode geen oogenblik voedsel wilde geven aan de in den grond Roomsche gedachte, dat deze bevoegdheid om 't Woord en de Sacramenten te bedienen, een in den persoon zelf klevende hoedanigheid was, die eenmaal hem geschonken, behouden bleef, ook al verliet hij zijn ambt. Dit toch zou lijnrecht in strijd wezen met het Gereformeerde beginsel, dat die bevoegdheid niet kleeft in den *persoon*, maar in het *ambt*, waaruit van zelf volgt, dat wie dit ambt verlaat om een ander beroep te kiezen, daarmede ook die bevoegdheid verliest. Er moeten daarom wel zeer gegronde redenen zijn, wanneer de Kerken aan zulk een persoon die bevoegdheid toch laten behouden, en van een *recht* daarop kan nimmer sprake wezen.

En evenzeer heeft de Synode door, haar goedkeuring aan dit rapport te schenken, uitgesproken, dat de handelwijze van een classe, die zulk een persoon het radicaat van predikant ontneemt, maar hem dan terugstelt in den rang van candidaat, of wil men liever, hem de bevoegdheid geeft om een stichtelijk woord te spreken, een dwaasheid is. Den wetenschappelijken graad van candidaat in de Theologie blijft iemand natuurlijk behouden, ook al zou hij advocaat, schoolopziener, bakker of wat ook worden. Maar candidaat in kerkelijken zin, candidaat tot den Heiligen Dienst, d.w.z. waarbij hij de bevoegdheid krijgt, om te proponeeren, wordt iemand alleen, wanneer hij zich door de Kerken wil laten beroepen. Hij is toch candidaat voor het ambt. Maar hoe zal de classis dan iemand, die juist verklaart het predik-ambt te willen verlaten, tot candidaat voor dit ambt verklaren? Wil zulk een ex-predikant, na tot een ander beroep te zijn overgegaan, toch nog de bevoegdheid erlangen om nu en dan een stichtelijk woord te spreken, dan zou hem daartoe maar één weg openstaan. Hij zou daartoe aan de Classis, waar hij dan woont, moeten verzoeken als oefenaar te mogen optreden. En de Classis zou hem die bevoegdheid kunnen verleenen voor de Kerken in die Classis alleen. Een algemeene bevoegdheid, zooals een candidaat bezit, om voor alle Kerken op te treden, zou de Classis hem niet kunnen geven.

Vraagt men nu in welke gevallen de Generale Synode het behoud van de eere en naam van een Dienaar dan wel geoorloofd heeft, zoo is het duidelijk, om dit eerste negatief uit te drukken, dat dit *niet* geschieden zal wanneer zulk een predikant om wat wettige oorzaken ook »den Kerkendienst verlaat om tot een anderen staat des levens over te gaan«, zooals Art. XII het uitdrukt. Immers, en dit is wel de diepere grond van dit besluit geweest, zulk een verlaten van het ambt om tot een anderen staat des levens over te gaan, waarmede onze Vaderen niet bedoelden een ander kerkelijk of geestelijk beroep, maar een gewoon burgelijk of gelijk zij het noemden wereldlijk beroep, is niet mogelijk zoolang iemand zich nog inwendig geroepen voelt om het Evangelie te verkondigen. Toont iemand nu door het predikambt te verlaten en naar zulk een wereldlijk beroep over te gaan, dat de inwendige vocatie ophield, dan kan de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, hem ook niet worden gelaten. Voor het behoud van deze bevoegdheid moet dus als eisch gesteld òf dat zulk een predikant geroepen wordt tot een dienst, die voor de Kerken in het algemeen geldt, en dus den Kerkedienst *niet* verlaat, maar alleen van dienst verwisselt, òf dat de geestelijke arbeid, waartoe hij overgaat, zoo nauw met de prediking van het Evangelie in verband staat, dat de innerlijke roeping daarmede niet wordt prijsgegeven. Alleen voor deze beide gevallen heeft de Synode een uitzondering gemaakt, maar anders deed zij den grendel op de deur. Deze beide uitzonderingen zijn dus niet willekeurig gekozen, maar berusten op zeer goede gronden en ze sluiten zich aan bij wat de algemeene practijk onzer Kerken is geweest.

Immers wat de eerste uitzondering betreft: het overgaan tot een anderen dienst in het belang der Kerken in het algemeen, is het duidelijk en wordt dit in het Rapport ook uitdrukkelijk uitgesproken, dat dit ziet op een predikant, die Hoogleeraar wordt in de Theologie. Van zulk een predikant toch kan niet gezegd worden, dat hij den Kerkedienst verlaat, en evenmin dat hij tot een wereldlijk beroep overgaat. Onze Kerkenorde toch rekent onder de diensten der Kerk ook het Doctoren- of Professorenambt, omdat deze Professoren voor de opleiding van de a.s. Dienaren des Woords zorgen. En hun arbeid draagt niet een wereldlijk karakter, maar is heilig. Men spreekt van de *heilige Godgeleerdheid*. Iets wat bijv. van de professoren in de andere faculteiten niet kan gezegd worden. Vandaar dat een predikant, die tot dit ambt geroepen wordt, dan ook niet naar Art. XII verlof behoort te vragen om uit den Kerkedienst ontslagen te worden en tot een anderen staat des levens over te gaan, maar naar Art. XIII. Natuurlijk geldt dit alleen voor die Hoogleeraren, die aan een School verbonden zijn, die van de Kerk zelf uitgaat of waarmede de Kerk verbonden is. Want alleen aan zulk een School worden de a.s. Dienaren der Kerk opgeleid, en alleen zulke Hoogleeraren kunnen gezegd worden een dienst voor de Kerk te vervullen. Met deze uitzondering voor de Hoogleeraren in de Theologie te maken, sloot de Synode zich van zelf aan bij de bestaande practijk, want de Kerken hebben steeds geoordeeld, dat een predikant, die aan zulk een School hoogleeraar werd in de Theologie, de bevoegdheid kon behouden om 't Woord te bedienen.

Dit is dus de eerste uitzondering, en de tweede geldt die predikanten welke overgaan tot een zoodanigen arbeid, die een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de prediking van 't Evangelie in nauw verband staat. De Synode had daarbij op 't oog predikanten, die geroepen werden om als geestelijke verzorgers op te treden aan stichtingen, waar ouden van dagen of kranken naar lichaam en ziel verpleegd worden. Ook van zulk een predikant kan wederom niet gezegd worden, dat hij tot een anderen staat des levens overgaat. De verkondiging van het Evangelie blijft het doel van zijn arbeid. Het moge juist zijn, dat de positie van zulke geestelijke verzorgers kerkrechtelijk niet geheel in orde is, en dat eerst dan de zaak behoorlijk geregeld zou wezen, wanneer zulke geestelijke verzorgers tot dien arbeid wettig geroepen werden door de Kerk, waar zulk een stichting zich bevindt. Maar al is dit juist, het karakter van dien arbeid is en blijft toch scherp onderscheiden van elk wereldlijk beroep, zooals dat van directeur, geneesheer of welk ander ambt ook. De geestelijke verzorger komt om 't Evangelie te verkondigen; de samenkomsten, waarin dit geschiedt, heeten godsdienstoefeningen, het gebouw heet de gestichtskerk en de voorganger wordt als predikant aangesproken. Zelfs zal, als 't nieuwe besluit der Synode geëffectueerd wordt, in deze samenkomsten ook Avondmaal bediend worden. In zulk een stichting heeft men te doen met wat onze oude Canonici noemden eene ecclesia incompleta, een Kerk van niet volledige formatie. En daarom kan aan een predikant, die hier als geestelijk verzorger optreedt, ook de naam en eere van een Dienaar des Woords worden gelaten. Hij heeft, want daarop komt het hier aan, zijn roeping om 't Evangelie te verkondigen, door 't aannemen van dit beroep, niet verzaakt. Wanneer iemand daarentegen optreedt bijv. als Directeur van zulk een Stichting, dan toont hij daarmede, dat de vocatie tot het predikambt bij hem heeft opgehouden. En waar die vocatie ophield, behoort hij ook niet meer de bevoegdheid te bezitten om het Woord te bedienen.

Deze twee uitzonderingen zijn de eenige, die de Generale Synode gemaakt heeft, en de Kerken zullen wel doen met zich aan dezen regel te houden. Dat in geval de Kerken oordeelen, dat er reden is om iemand den titel en de bevoegdheid van predikant te laten behouden, dit dus niet geschieden kan naar Art. XII, zal thans wel duidelijk wezen. Tot dusver is het dan ook gewoonte geweest, dat de Kerken in zulke gevallen emeritaat verleenden niet naar Art. XII, maar naar Art. XIII. De opmerking, door Prof. Van Schelven gemaakt, dat dit artikel eigenlijk niet op deze gevallen slaat, is juist. Art. XIII heeft bepaald het oog op predikanten, die door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam zijn geworden tot den dienst, en dit kan zeker niet gezegd worden van de bovenbedoelde personen, de Hoogleeraren in de Theologie en de geestelijke verzorgers.

Maar het zal thans evenzeer duidelijk